

Pentti Hakki

Taimikot kuntoon

Tutkimustiedon sanotaan leviävän huonosti käytännön metsätalouteen. Moite ei ole aivan tuulesta temmattu, mutta pikemminkin kuin tutkijoista syy löytyy järjestelmästä, joka arvostaa vieraalla kielellä vieraissa tieteellisissä sarjoissa pitkällä viipeellä ilmestyviä julkaisuja monin verroin enemmän kuin suomenkielellä kansantajuisessa muodossa levitettävää tutkimustietoa.

Metsäntutkimuslaitoksen Suonenjoen tutkimus- asema tarjoaa hatunnoston ansaitsevan poikkeuksen. Vuosituhannen vaihteessa se ryhtyi julkaisemaan tutkimustietoon pohjautuvaa opassarjaa metsän- viljelyn ja taimituotannon käytännön toimijoille. Sarjassa on vuosien kuluessa ilmestynyt oppaat muun muassa metsätaimista, metsäpuiden siemenistä, kuusen paakkutaimien viljelystä, metsämaan muokkauksesta, taimituhoista, metsänkylvöstä, metsäpuiden paakkutaimien kasvatuksesta, metsä- uudistamisesta, koneellisesta metsänuudistamisesta ja kuusen ja männyn käpy- ja siementuhoista. Niille on vastikään saatu kaivattua jatkoa taimikonhoito- oppaan muodossa, nyt Luonnonvarakeskuksen ni- men alla. Oppaan ovat kirjoittaneet Luken tutkijat Timo Saksa, Jari Miina ja Karri Uotila Suonenjoelta ja Joensuusta.

Taimikoiden hoitoon käytetään 80–90 miljoonaa euroa vuodessa, mikä vastaa lähes puolta koko met- sänuudistamisketjun kustannuksista. Rahsummalla kunnostettava pinta-ala on noin 210 000 hehtaaria, mutta vieläkin enemmän ja täsmällisemmin ajallaan pitäisi saada tehtyä. Taimikonhoidon onnistuminen, erityisesti sen oikea-aikaisuus, vaikuttaa metsikön kehittymiseen ja puusadon arvoon vuosikymmeni- en päähän aina päätehakkuuseen saakka. Ei siis ole yhdentekevää, miten ja milloin työ tehdään.

Saksa, Timo, Miina, Jari & Uotila, Karri. 2016. Taimikonhoito – tavoitteet, menetelmät ja kustannukset. Metsäkustannus ja Luke. 128 s.

Opas kokoaa tiiviiseen pakettiin tiedon taimi- konhoidon biologisista perusteista, käytettävissä olevista menetelmistä ja kustannuksista. Tekijäin mukaan teos soveltuu tiedonhankintaan ja koulu- tusmateriaaliksi käytännön metsäammattilaisille ja -opiskelijoille sekä aktiivisille metsänomistajille. Tähän on helppo yhtyä. Pohdinnan perusteellisuus ja runsaat kirjallisuuslainat viittaavat enemmän ehkä ammattikäytön suuntaan, mutta mainio kuvitus ja selkeä kerronta tekevät oppaasta täysin ymmärret- tävän myös metsänomistajalle. Hänelle valkenee, miksi, miten ja milloin taimikkoa tulee hoitaa. Kun metsänomistaja oppii tuntemaan taustan, työ muut- tuu mielenkiintoisemmaksi ja hausemmaksi. Mo- tivaatio ja aktivoituminen kasvavat.

Aluksi tehdään selväksi taimikonhoidon tavoitteet ja toisiaan seuraavat vaiheet: varhaishoito, varhais- perkaus, myöhempi taimikon hoito ja lopulta vielä ensiharvennusleimikon ennakkoraivauskin. Hoidon laatu ja ajoitus ratkaisevat kasvatusmetsän tulevan

puuntuotoksen ja taloudellisen tuoton. Viljavan kasvupaikan kuusikossa taimikonhoidolla lisätään kiertoaikaista tuottoa hoitamattomaan verrattuna 50%:lla ja karumman kasvupaikan männikössä vieläkin enemmän.

Uudistumisen ja taimikonhoidon biologisiin perusteisiin kohdistuvassa luvussa käsitellään erikseen siemensyntyisiä lehtipuita ja vesasyntyisiä lehtipuita, jotka viimeksi mainitut voivat olla peräisin yhtä hyvin edeltäneen metsän kanto- ja juurivesoista kuin varhaisperkausvaiheessa kaadetuista siemensyntyisistä nuorista puista. Vesasyntyiset ovat siemensyntyisiä suurempi riesa, ja niiden kehittymistä tarkastellaankin perusteellisesti muun muassa kaatoajankohdan, kannon läpimitan ja korkeuden, varjostuksen ja juuristikilpailun sekä kasvupaikan näkökulmasta. Kun havupuiden joukkoon kuitenkin suositellaan jätettäväksi lehtipuusekoitustakin, jää lukija kaipaamaan tietoa lahovian esiintymisestä vesasyntyisissä raudus- ja hieskoivun sekä haavan taimissa.

Erityisen ajankohtainen on taimikon varhaisperkausta käsittelevä luku. Tavoitteet, menetelmät ja tekniikka aina orastavaa koneperkausta myöten aukeavat asioista vähemminkin tietävälle. Kuvaus taimikonhoidon ajoittamisen merkityksestä puiden välisen kilpailun hallinnassa ja puiden pituuden, läpimitan ja laatuominaisuuksien kehityksessä saa lukijan vakuuttuneeksi toimenpiteen tärkeydestä. Näin siitähän huolimatta, että ainakin viljavilla mailla työ joudutaan yleensä suorittamaan kahdesti. Lisäksi kerrotaan tuhoriskistä sekä lehtipuiden piiskauksen synnyttämistä latvavaurioista, joita varhaisperkauksen viivästyessä syntyy yllättävän paljon.

Pieni yksityiskohta, joka ei vielä ole mahtunut metsäntutkijain ohjelmaan eikä oppaaseen, on keväthallan, metsämyyrän, loppukevään jälkikasvun ja kevätahavan nuorissa kuusentaimikoissa aiheuttaman monilatvaisuuden poistaminen. Monilatvaisuus johtaa tukkipuun laatua turmelevan poikaoksen syntyyn tai rungon haaraantumiseen, ja viime vuosina, ehkä ilmaston muuttumisen tai jalostettujen taimien räjähtävän kasvuun lähdön seurauksena, selailta on alkanut esiintyä entistä enemmän. Monet innokkaat metsänomistajat katkaisevat ylimääräiset latvat oksaksilla ennakkoraivauksen yhteydessä, mutta kunnon ammattimiehen mielessä oksaksien kanssa puuhailu tuntuu lapselliselta. Ei sellainen

suurmetsätaloudessa tulekaan kysymykseen, mutta omatoimiselle puuhaajalle työn luulisi olevan vähintään yhtä mielekästä kuin männikön pystykarvinta, eikä ennakkoraivaajan ajankäyttö sen takia paljokaan kasva. Tutkimustietoa esimerkiksi lahovian vaarasta turhia latvakasvaimia katkaistaessa ei kuitenkaan taida olla saatavilla.

Myös myöhemmän taimikonhoidon tavoitteita, menetelmiä ja tekniikkaa kuvataan kattavasti. Kuusen taimikko suositellaan harvennettavaksi 3–5 metrin pituisena tiheyteen 1800–2200 runkoa hehtaarilla. Männyn taimikon harvennus tulisi vastaavasti tehdä 3–7 metrin pituudessa tiheyteen 2000–3000 runkoa hehtaarilla, tai siemensyntyisen männyn laatuksatukuksessa hieman myöhemmin ja hieman harvempaan asentoon. Jälleen painotetaan toimenpiteen oikea-aikaisuuden merkitystä puuston järeytymisen ja laatukehityksen sekä lumi- ja tuulituhoriskin kannalta. Myös koivun taimikoiden käsittelystä annetaan suosituksia, mutta raudus- ja hieskoivun eroja sekataimikoiden kasvatuksen tavoitteiden ja kannattavuuden kannalta ei juurikaan tuoda esiin.

Viimeiseksi kuvataan taimikonhoidon kustannustekijöitä, metsuri- ja konetyön kustannuksia sekä kustannustehokkaita taimikonhoitoketjuja. Metsuri-työssä kustannukseksi kerrotaan varhaisperkauksessa 200–350 €/ha ja myöhemmässä taimikonhoidossa 300–450 €/ha. Rästikohteissa kustannus saattaa olla jopa 700–1200 €/ha. Koska kemerarahoituksella on tärkeä rooli yksityismetsien taimikoiden hoidossa, olisi tämän laadukkaan opaskirjan loppuun ehkä kannattanut sisällyttää lyhyt katsaus sen saatavuudesta ja ehdoista.

Lukija löytää etsimänsä tiedon taimikonhoitopista vaikeuksista. Ulkoasu on huoliteltu ja selkeä, ainoana poikkeuksena kuva- ja taulukkoketkien surkean pieni fonttikoko muodin mukaisesti, vaikka siihen ei ole pakottanut ainakaan tilan puute. Valokuvat ovat laadukkaita ja niitä on runsaasti, pääasiassa Erkki Oksasen taattua työtä. Olisi toivottavaa, että tämä Luken ja Metsäkustannus Oy:n yhteisvoimin julkaistu opas löytäisi tiensä paitsi metsäammattimiesten myös metsänomistajien ulottuville innostamaan heitä entistä parempaan taimikonhoitoon.

■ Prof. emer. Pentti Hakkila
Sähköposti pentti.hakkila@gmail.com